

KOMPLEKSOWA OCENA OBCIĄŻEŃ GÓRNICTWA PŁATNOŚCIAMI PUBLICZNOPRAWNYMI I CYWILNOPRAWNYMI

Dr Robert Uberman

Opodatkowanie górnictwa a zasady uniwersalne

- Górnictwo jest działalnością gospodarczą jak każda inna i na uniwersalnych zasadach jest przedmiotem tych samych obciążeń publicznoprawnych i cywilnoprawnych – wyjątki powinny mieć przekonujące uzasadnienie.
- Zdaniem prelegenta wyjątki leżą w trzech obszarach:
 - ochrony środowiska;
 - renty górniczej czyli „nadmiernego zysku” odzwierciedlającego wartość złoża *in situ*;
 - własności części złóż – należących do Skarbu Państwa.

ale nawet w tych przypadkach wyjątkowość sytuacji górnictwa jest czasem przeceniana.

Obciążenia górnictwa - pozycje

Źródło: Uberman Ry, Uberman
Ro: Podatki, opłaty i
zabezpieczenia finansowe w
polskim górnictwie, w tym w
górnictwie surowców
energetycznych, Polityka
Energetyczna, Tom 18, Zeszyt
2, str. 99-110, Kraków, 2015 r.

Pozycja	Złoża objęte prawem własności górniczej	Złoża objęte prawem własności nieruchomości gruntowej
Podatki i opłaty:		
- wynagrodzenie za informację geologiczną	X	X
- opłata koncesyjna za poszukiwanie i rozpoznawanie	X	X
- wynagrodzenie za użytkowanie górnicze	X	-
- opłata eksploatacyjna	x	x
- podatek od wydobycia niektórych kopalin	x (tylko miedź, srebro i węglowodory)	-
- specjalny podatek węglowodorowy	x (tylko węglowodory)	-
Zabezpieczenia, gwarancje itp.		
- zabezpieczenie wykonania warunków koncesji	x (tylko węglowodory)	-
- zabezpieczenie roszczeń z tytułu wykonywanej działalności	x	X
- gwarancja na zlikwidowanie obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (kat. A)	x	X
- fundusz likwidacji zakładu górniczego	x	X

Ochrona środowiska

- Jest poza dyskusją, że górnictwo oddziałuje na środowisko, ale czy tylko?

1- e zdjęcie to ruiny Nexpol pod Warszawą (fot. Łukasz Hartman), 2-e to tereny pogórnice Gacki-Krzyżanowice, (Nida Gips)

Ochrona środowiska

- Górnictwo jest w Polsce jedyną branżą, na której spoczywa obowiązek fizycznej likwidacji zakładu i rekultywacji terenu po zakończeniu działalności:
 - dobrze, że jest,
 - źle, że jedyną.
- Zabezpieczeniem wykonania tego obowiązku ma być fundusz rekultywacji zakładu górniczego. Nie ma potrzeby innych danin z tego tytułu, jeśli ten fundusz jest dobrze określony.

Renta górnicza

- Niewątpliwie występuje w przypadku części złóż ale:
 - Nie jest jedyny przypadek renty. A inne nie podlegają specjalnemu podatkowi: np. właściciel mieszkania płaci ten sam procentowo podatek od najmu niezależnie czy jest to mieszkanie w centrum Warszawy czy na osiedlu po PGRze.
 - Renta stanowi też wynagrodzenie za ryzyko prac poszukiwawczych i dokumentacyjnych. Media bardzo chętnie opisują ile zarabia firma górnicza na eksploatacji cennego złoża, przyznając nawet ile kosztowała budowa kopalni, ale na ogół „zapominają” nadmienić, że wydała ona znaczne sumy na poszukiwania zakończone porażką.
 - W przypadku złóż Skarbu Państwa, a to one stanowią przeważającą część naprawdę cennych złóż renta powinna zostać uwzględniona przy wyznaczaniu wynagrodzenia za użytkowanie górniczne.

Regale górnicze

- Za eksploatację złóż stanowiących własność Skarbu Państwa należy się Państwu wynagrodzenie – wynagrodzenie za użytkowanie górnicze.
- Można jeszcze bronić opłaty za wydanie koncesji na poszukiwania – w końcu zawsze, nawet przy okazji innych poszukiwań można odkryć złoża objęte własnością górniczą Skarbu Państwa.

Pytania zasadnicze

- Czemu w systemie danin mają służyć:
 - Opłata eksploatacyjna
 - Podatek od wydobycia kopalin (i węglowodorowy)?
- Opłata eksploatacyjna w zamyśle ma być *“wynagrodzeniem za gospodarcze korzystanie ze środowiska, nie zaś dodatkowym opodatkowaniem niektórych dziedzin produkcji”* (Wyrok TK z 1999 r.)
- Podatek od wydobycia kopalin to nic innego jak specjalna opłata za użytkowanie górnicze wprowadzona ex-post i płacona w praktyce przez jeden podmiot.

Opłata eksploatacyjna

- Opłata eksploatacyjna to wynagrodzenie za gospodarcze korzystanie ze środowiska czyli za jakie jego elementy?
 - same złoża kopalin?
 - inne elementy, to jakie i dlaczego?
- Jaki jest związek między wysokością opłaty a szkodami w środowisku?
- I najważniejsze: czego taką opłatę ma wносить tylko górnictwo?
- Jeśli to ma być kompensata szkód to np.:
 - Jaki jest sens opłat za wyłączenie z użytkowania rolnego lub leśnego płacone przez kopalnie?
 - Jaki jest związek opłaty eksploatacyjnej z nakładami na likwidację kopalni i rekultywację terenów pogórnich?
- Jedynym komponentem mającym uzasadnienie jest ta część z udziału NFOŚiGW (>50%), którą ma obowiązek przeznaczać finansowanie potrzeb geologii w zakresie poznania budowy geologicznej kraju oraz w zakresie gospodarki zasobami złóż kopalin i wód podziemnych (art. 401. p. 2. Ustawy Prawo ochrony środowiska).

Podsumowanie: podatków dużo a pieniędzy mało

- Poza uniwersalnymi obciążeniami powinno dążyć się do ustanowienia dwóch:
 - Urealnionego funduszu likwidacji zakładu górniczego powiązanego z przewidywanymi nakładami na ten cel (może należałoby rozszerzyć ten obowiązek na wszystkie zakłady o powierzchni przekraczającej np. 1 ha???)
 - Urealnionej (powiązanej z wartością konkretnego złoża) opłaty za użytkowanie górnicze:
 - w której udział mogą mieć np. Gminy aby skompensować im utratę wpływów z opłaty eksploatacyjnej;
 - której algorytm uwzględniałby, obok innych parametrów, wielkość wydobycia w okresie.
- Opłaty obowiązkowe, np. środowiskowe, powinny mieć charakter uniwersalny i obciążać wszystkie branże.